'DE SMAAK' VAN DE 19E EEUW (36 OF 32 KM)

CULTUURHISTORISCHE FIETSROUTE AVEREEST
ROUTE 36 km

Met een terugblik op het verleden laat de hist. ver. Avereest je 'De Smaak' van de 19e eeuw beleven door de voormalige gemeente Avereest. Hedendaags genieten van het rijk gevarieerde beekdallandschap 'Het Reestdal' met (industriële) monumenten tussen Dedemsvaart-Balkbrug-Oud Avereest-Bloemberg.

Reestdalgroep i.s.m. de hist. ver. Avereest (HVA). Routebeheer: Landschap Overijssel.

20
24

Landschap Overijssel

'De Smaak' van de 19e eeuw (36 of 32 km)

Cultuurhistorische fietsroute Avereest

Landschap Overijssel

'De Smaak' van de 19e eeuw (36 of 32 km)

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt 1: MFC De Baron, Julianastraat 54, 7701 GM Dedemsvaart. Volg de fietsbordjes richting knooppunt 26. Startpunt 2: De Haar 7, 7707 PE Balkbrug. Volg de fietsbordjes richting knooppunt 99. Je komt langs het Bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel. Leuk uitstapje? Lees (i) bij een oranje lijn. Route 32 km: inkorting tussen 99 - 90. Horeca en Rustpunt: o.a. bij (koffie-icoon). Leuke pauzeplekken; kies een bankje. Wandeltip Dedemsvaart: open POI 'start'.

Horeca in Dedemsvaart

100 m

1 Wisseling & Scheepswerf Peters

400 m

Van begin april t/m oktober zijn de (monumentale)tuinen Mien Ruys te bezoeken. Fiets circa 500m langs het kanaal de Dedemsvaart naar de toegang aan Moerheimstraat 84. Stal uw fiets in het fietsenrek en loop, na een brugje, over het bospad naar de entree.

500 m

2 Tuinen Mien Ruys

>= 100 meter van route vandaan

26 Fietsknooppunt 26

500 m

3 Millenniumbos en Tijdpad

2,2 km

Sla rechtsaf, De Veenderij. (Je verlaat het fietsnetwerk.) Links Sportlaan op, fietspad. Rij naar rechts Ommerkanaal uit, je passeert een Vlindertuin. Voor T-splitsing linksaf. Voor stoplichten N377 linksaf. Volg de fietsbordjes 13-15 tot Balkbrug centrum.

2,5 km

4 Vlindertuin Dedemsvaart

3,2 km

5 Scheepswerven in Oud Avereest

5,7 km

6 Korenmolen de Star

6,9 km

7 De Kolonie: laan en 7 verhalen

8,7 km

13 Fietsknooppunt 13

10 km

8 Begraafplaats Ommerschans

11 km

9 Geschiedenis Ommerschans

11 km

10 Rijksmonumenten in Balkbrug

12 km

Eetcafé 'De Balk'

12 km

15 Fietsknooppunt 15

13 km

Rechtdoor Meppelerweg volgen! Vanaf Huizingerwijk (sloot, brugje) de bordjes 99 van het fietsnetwerk volgen!

13 km

11 De Haar - Toen & Nu

15 km

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Brasserie,camping,B&B Si-Es-An

>= 100 meter van route vandaan

12 Geschiedenis Reestkerk

16 km

13 Geschiedenis De Wheem

16 km

14 Welkom in het Reestdal

16 km

15 Voormalige trambaan

17 km

99 Fietsknooppunt 99

19 km

16 Lutten-Oever

19 km

17 Het Reestdal op z'n smalst

20 km

18 Buurtschap Bloemberg

21 km

Restaurant Poortman

21 km

90 Fietsknooppunt 90

23 km

19 Beheerboerderij 'De Pieperij'

23 km

Stap af bij de toegang naar parkeerplaats Takkenhoogte / Meeuwenveen. Het bord informeert je over dit prachtige natuurgebied. Wil je Kijkheuvel Takkenhoogte bezoeken? Wandel dan na de afsluitboom circa 300 m. Het klimmetje wordt riant beloond.

24 km

20 Top Takkenhoogte

>= 100 meter van route vandaan

17 Fietsknooppunt 17

26 km

21 Heidereservaat Nolde

28 km

Rustpunt Achter 't Koeienpad

29 km

22 Waterberging & Hooilanden

30 km

23 Natuurreservaat Schrapveen

31 km

27 Fietsknooppunt 27

32 km

Rustpunt 'Atelier de Klomp'

>= 100 meter van route vandaan

24 Landgoed Bijenberg & beheer

33 km

Rij rechtdoor over Noord Stegeren. (Je verlaat het fietsnetwerk.) Blijf op deze weg tot de T-splitsing, Zuidwolderstraat. Sla linksaf, een vrijliggend fietspad. Na 'de kalkovens' rechtdoor over Julianastraat. Volg het fietsbordje 26 tot MFC De Baron, het eindpunt.

34 km

25 Begraafplaats Achterveld

34 km

26 Geschiedenis Dedemsvaart

36 km

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Streekmuseum 'De Kalkovens' bezoeken? Steek de verkeersweg over en loop het gritpad op. Na het ophaalbrugje en voorbij de kalkovens, graag melden bij de entree.

36 km

Wilt u de monumentale neogotische St. Vitus Kerk bezoeken? Het is circa 200m tot de kerk aan Langewijk 170A. Binnen ligt informatie over het kerkgebouw en haar geschiedenis.

36 km

27 Sint Vitus kerk

>= 100 meter van route vandaan

Einde van de route

'De Smaak' van de 19e eeuw (36 of 32 km)

36 km

Horeca in Dedemsvaart

In de winkelstraat van Dedemsvaart zijn meerdere horecagelegenheden. U vindt hier in het veendorp diverse recreatieve mogelijkheden maar ook cultuurhistorische wandelingen en fietstochten. Wandeltip: 'Dedemsvaart: Toen en Nu'. Foto 'Startpunt Dedemsvaart' nabij de kalkovens.

https://www.indedemsvaart.nl/ (Horeca in Dedemsvaart)

1 Wisseling & Scheepswerf Peters

Oorsprong Wisseling

De karakteristieke noordzijde van de Wisseling uit 1857 is nog altijd goed herkenbaar, alhoewel de brug (recht t.o. het hoekhuis) is verdwenen. Recht t.o. de Kalkwijk, nu Julianastraat, werd een zogeheten 'wisseling' (verbreding van een kanaal) aangelegd zodat schepen elkaar konden passeren.

Scheepswerf Peters

Tegenover de gedenknaald Baron van Dedem was ooit een scheeps(timmer)werf. In 1896 deed scheepstimmerman Hermanus Weener de werf over aan scheepsbouwmeester Johannes Gerhardus Peters. Peters was actief tot in 1965. Bij het dempen van de wijk werd de werf overgeplaatst naar Kampen.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/schepen-en-hun-verhalen/teekman-scheepswerf-peters/ (Scheepswerf Peters (link))

2

Tuinen Mien Ruys

Tuinen van Mien Ruys, nr. 84

In 1888 startte Bonne Ruys in Dedemsvaart een kwekerij. Bonne's dochter, Mien, was al jong geïnteresseerd in het ontwerpen en beplanten van tuinen met vaste planten. Tien van de dertig tuinen, aangelegd door Mien Ruys, zijn nu aangewezen als beschermd monument.

http://www.tuinenmienruys.nl/nl/ (Recente openingstijden tuinen)

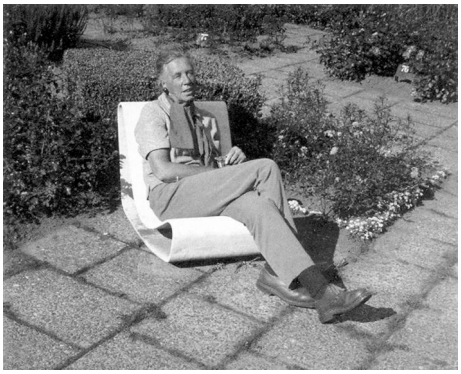

Rijksmonument

In tal van boeken beschreef Mien Ruys haar opvattingen over het ontwerpen, beplanten en onderhouden van tuinen. In een periode van ruim 70 jaar nam ze proeven die steeds weer nieuwe en interessante tuinen opleverden. Heel bekend is bijvoorbeeld het gebruik van spoorbielzen in tuinen.

https://rijksmonumenten.nl/ (Rijksmonument, zoek op plaats)

3

Millenniumbos en Tijdpad

Millenniumbos en Tijdpad

De Overijsselse gemeente Avereest, waaronder het veendorp Dedemsvaart valt, heeft in het millenniumjaar 2000 een bos met een historisch 'Tijdpad' aangelegd. Het tijdpad in het zuiderbos verbeeldt de geschiedenis van Avereest met o.a. speelobjecten en informatiepunten. Klik op de link

https://ruimtewerking.nl/kinderspel/tijdpad-avereest/ (Ruimtewerking Avereest)

Speelmogelijkheden zuiderbos

Een van de speelobjecten is een herinnering aan de winnaar van de extreem barre Elfstedentocht van 1963, Reinier Paping (1931), de man die oorspronkelijk uit Dedemsvaart kwam.

https://www.indedemsvaart.nl/doen/actief/buitenactiviteiten-in-het-reestdal/ (Nog meer buitenactiviteiten)

4

Vlindertuin Dedemsvaart

Deze vlindertuin bezoeken?

De aanleg van de vlindertuin binnen het complex van de volkstuinvereniging Avereest werd vanaf het jaar 2016 bijzonder veelzijdig, waaronder oude rassen aan fruitbomen. Geniet ervan (gratis) vanaf de maand mei tot in oktober. Vriendelijk, doch dringend verzoek, blijf wel op de houtsnipperpaden!

https://www.tuinverenigingavereest.nl/ (Tuinvereniging Avereest (link))

Scheepswerven in Oud Avereest

Levensader De Vaart

In 1811 was De Vaart gereed tot het Katingerveld. Dit kanaal vormde de levensader van de te stichten veenkolonie. Nadat de markegrens Arriën was gescheiden/verdeeld in 1812, werd op advies van Baron van Dedem het kanaal 'Langewijk' in oostelijke richting gegraven. Bron: Wijkend Verleden.

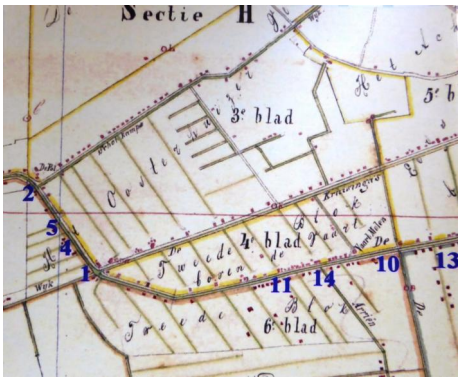

Scheepswerven in Oud Avereest

De eeuwenoude grenzen van de marken Den Kaat, Den Oosterhuis en Arriën hadden een eigenaardige driehoek in het land gevormd (zie foto). Op dit punt ligt de bakermat van de Dedemsvaartse Scheepswerven. Op de kaart rond 1830 zien we de scheepsmakerijen aan het Rak. Bron: Varend Verleden.

Wijk vanaf De Pol naar Reest

De Schotkampswijk werd naar de timmerman Roelof Schotkamp vernoemd. Over de gedempte wijk ligt nog steeds de weg Sponturfwijk. Een van de oudste zijwijken van De Dedemsvaart. Oorsprong naam Sponturfwijk: in de laaggelegen Reestlanden werd zogeheten 'sponturf' gewonnen en vervoert over deze wijk.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/straten-wegen-wijken/de-schotkampswijk/ (Lees meer)

6

Korenmolen de Star

Historie Molen de Star

De molen aan de Koloniewijk (foto) is gebouwd in 1848. Vanaf de kruising Balkbrug had je zicht op de molen en het magazijn. Om graan te lossen kon men met een puntertje tot in de molen varen. In 1974 is de molen verplaatst naar de huidige locatie, in 2002 'Het Magazijn'.

De achtkantige Korenmolen De Star staat circa 100m buiten het dorp zodat hij veel wind kan vangen voor het malen van het graan. Op de begane grond is een stukje geschiedenis van de Star en Het Magazijn. Beiden zijn industriële monumenten.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/molens/molen-de-star/
(Geschiedenis molen De Star)

Molenwinkeltje De Star

Op elke zaterdag is het mogelijk om tussen 10 en 16 uur een aantal streekproducten in 'Het Magazijn' te kopen, waaronder meel van de regionale molen.

7

De Kolonie: laan en 7 verhalen

Voormalige kolonielanen

De Kolonie: De bomenrij aan één zijde lijkt zo gewoon, maar het verhaalt nog over toen. De roerige periode 'Maatschappij van Weldadigheid' (1818-1888). Via de link het unieke verhaal over het ontstaan 'zeven landbouwkoloniën in zeven jaar tijd'. Waarvan vijf koloniën in Nederland en twee in België.

Als fietser zie je in deze route niet zoveel terug van die kaarsrechte 'dreven' in het buurtschap 'Ommerschans', wel als wandelaar. Dan krijg je de rechte lanen meer in zicht. Bovenste foto; een kolonielaan in Ommerschans. Onderste foto: een zogeheten 'dreef' in Wortelkolonie, België.

Zeven koloniën: 1 geschiedenis

Het harde werk en de gezonde buitenlucht moesten duizenden armen (kolonisten) op het rechte pad houden en tot betere mensen maken. 80 km² woest landschap werd eigenhandig omgevormd tot landbouwgrond met kaarsrechte dreven of lanen en keurige gebouwen. Over de koloniegeschiedenis, klik op de link.

https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/nieuws/1-geschiedenis-7-verhalen (Eén geschiedenis, 7 verhalen)

8

Begraafplaats Ommerschans

Historische begraafplaats

De omheinde begraafplaats van bedelaarskolonie Ommerschans is in 1821 in gebruik genomen. Het voorste gedeelte is de laatste rustplaats van de ambtenaren van de kolonie, het achterste gedeelte was voor de kolonisten. De witte kruizen zijn geplaatst op de graven van overledenen van kliniek Veldzicht.

https://www.dodenakkers.nl/artikelen-overzicht/begraafplaatsen/begraafplaatsen-in-overijss

el/ommerschans.html (Lees meer over Dodenakkers)

Informatiehut Ommerschans

Op het fundament van het voormalige baarhuisje is een Informatiehut geplaatst door stichting participatieproject 'De Ommerschans' met een robuuste houten bank (voor de wandelaar(s).

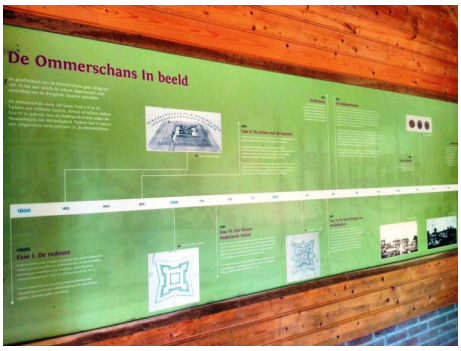

Geschiedenis Ommerschans

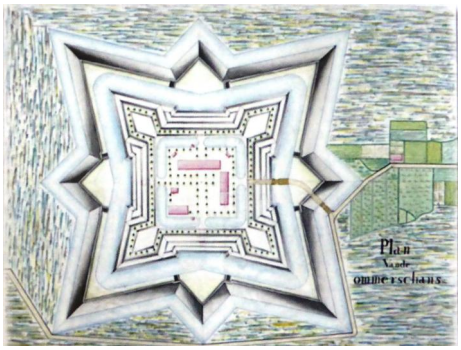

Geschiedenis Ommerschans

Maar liefst drie cultuurhistorische tijdlagen brengen het (natuur) gebied 'De Ommerschans' als geschiedenis in beeld vanaf begin 17e eeuw tot heden. Na het openen van de linken, unieke verhalen....

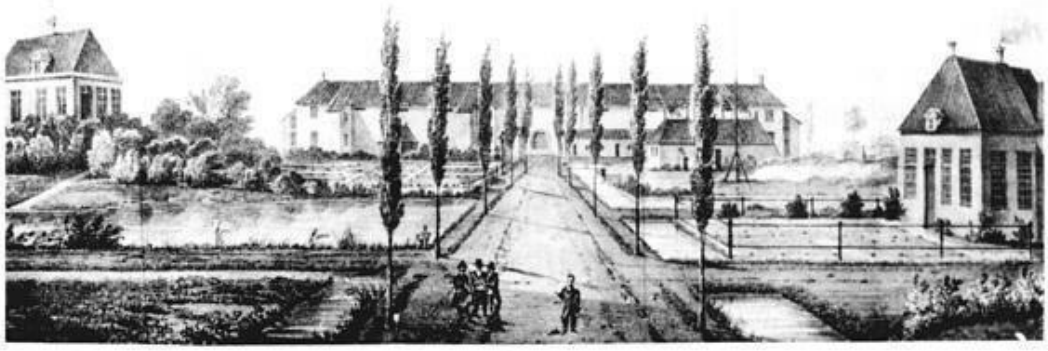

Gezicht op het gesticht voor bedelaars binnen de Ommerschans in Avereest.

Ommerschans: Eerste tijdlaag

'De Ommerschans' is rond 1625 gebouwd ter verdediging tegen de Spanjaarden en in de loop van de tijd uitgebreid met bastions en ravelijnen. Vanaf 1740 dient het terrein ook als munitieopslagplaats, 'Lands Magazijnen'. Eind 18e eeuw nam de militaire functie af, het terrein ligt er verlaten bij.

https://mijnstadmijndorp.nl/app/vereniging-de-ommerschans/verhalen/toegang-tot-historische-bronnen-bedelaarskolonie-ommerschans (Geschiedenis Ommerschans, link)

"Ze komen eraan!" Zo moet het in 1672 geklonken hebben op de schans van Ommen. In dat jaar viel de Munsterse bisschop Bernard van Galen, ook wel bekend als Bommen Berend, Overijssel binnen met een groot leger met 42.000 man voetvolk en 17.000 ruiters.

Ommerschans: Tweede tijdlaag

Ooit was hier de toegangspoort tot de onvrije kolonie Ommerschans (1818-1888). Hedendaags geïllustreerd op het punt waar een grote foto van 'De Ommerschans' staat. Beluister ook het verhaal Werelderfgoed 2018 of via de Verhalenpaal die op de parkeerplaats staat nabij de replica van het kanon.

https://www.youtube.com/watch?v=iyqp1O3y4pk&t=66s (Video Werelderfgoed 2018)

Deze 'onvrije' kolonie was onderdeel van de Maatschappij van Weldadigheid, een maatschappelijk experiment bedacht door Johannes van den Bosch. Het gebouw, 100 x 100 vierkante meter in omtrek, bood plaats aan 1200 bedelaars.

Ommerschans: Derde tijdlaag

Eind 2007 is op initiatief van Staatsbosbeheer en de vereniging De Ommerschans het participatieproces ingezet. Deze samenwerking heeft geresulteerd in een visiedocument en werd opgesteld op 6 januari 2009. De derde tijdlaag: een balans om o.a. de cultuurhistorie en natuur te bewaren.

https://bureau-maris.nl/projecten/ommerschans-ommen/ (Participatieproces Ommerschans)

https://www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/vechtdal/over-het-vechtdal (Staatsbosbeheer Ommerschans)

Gidswandeling door Ommerschans

Bij het 'kanon' staat ook een verhalenpaal. Trap rustig op het pedaal om het verhaal over dé Ommerschans met haar roerige tijden te beluisteren. Klik op de link voor nog meer verhalenpalen in het Vechtdal / Reestdal. Ook is het mogelijk tot een gidswandeling door 'De Ommerschans'.

https://www.vechtdaloverijssel.nl/zien-doen/kunst-en-cultuur/landlopers-bedelaars-en-zwervers/ (Gidswandeling door Ommerschans)

Wandelnetwerk & Verhaalpalen

In het jaar 2010 was in Gramsbergen de aftrap van het regionale wandelnetwerk in het Vechtdal, provincie Overijssel. Met de markeringen in het veld (pijl in verschillende kleuren en van keuzepunt naar keuzepunt) stel je je eigen route samen. In het najaar 2021 is het wandelnetwerk vernieuwd.

https://www.vechtdaloverijssel.nl/alle-routes/fietsen/verhalenpalen/ (Verhalenpalen in het Vechtdal)

Rijksmonumenten in Balkbrug

Rijksmonumenten in Balkbrug

Huize Erica is slechts een van de vele Rijksmonumenten in het beschermde dorpsgezicht te Balkbrug. Het Overijsselse dorp heeft dit niet alleen te danken aan de vele monumenten aan de Balkerweg en Boslaan maar ook aan de bewogen geschiedenis tijdens de 'Maatschappij van Weldadigheid'.

https://rijksmonumenten.nl/plaatsen/balkbrug/ (Kaart van Rijkmonumenten)

Meer weten over de roerige periode 'Maatschappij van Weldadigheid' in het jaar 1818-1890 en haar overig cultureel erfgoed?

https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/ (Klik op deze link)

Eetcafé 'De Balk'

In het hart van het beschermde dorpsgezicht Balkbrug zijn meerdere horecagelegenheden. U vindt in het dorp ook diverse recreatieve mogelijkheden zoals mooie wandelingen. Foto 'Startpunt Balkbrug' nabij MFC Trefpunt aan Meppelerweg.

https://www.cafetariadebalk.nl/ (Openingstijden 'De Balk')

11

De Haar - Toen & Nu

De Haar 5: Toen & Nu

De Haar en Westerhuizingerveld waren vroeger uitgestrekte, woeste gronden. Na verloop van tijd vestigden zich boeren in het gebied. Ze vormden samen een buur(t)schap en ontgonnen het land. Er kwamen kleine boerenbedrijven; zoals aan De Haar 5. Hedendaags een camping en Reestdal Outdoor.

https://www.reestdaloutdoor.nl/ (Reestdal Outdoor)

De Haar 7: Toen & Nu

Vroeger zag dit gebied er heel anders uit. De schaapherder doolde vanaf buurtschap Den Huizen - op het erf zie je nog een monumentale schaapskooi - over de Haardennen tot in het Westerhuizingerveld (richting 't Staphorsterbos). Tegenwoordig vormt Brasserie de Boerderij het hart van camping Si-Es-An.

https://www.si-es-an.nl/ (Camping Si-Es-An)

Streekproducten Reestdal

De kok(s) van Brasserie de Boerderij werken graag met de smaakvolle streekproducten, ook vegetarisch, uit het Reestdal. Informeer er gerust naar. Benieuwd naar alle streekproducten in het Vechtdal en Reestdal? Open de link Visit Regio Hardenberg.

https://www.brasserie-de-boerderij.nl/ (Brasserie de Boerderij)

https://www.visithardenberg.nl/streekproducten/ (Visit Regio Hardenberg (link))

Brasserie,camping,B&B Si-Es-An

Brasserie De Boerderij: voor koffie, thee, lunch of diner (streekproducten Reestdal) op het terrein van camping Si-Es-An in Balkbrug. Naast kamperen of het huren van een chalet is er ook een mogelijkheid tot B&B met hotelfunctie.

http://www.brasserie-de-boerderij.nl/ (Brasserie de Boerderij)

Routes Landschap Overijssel

Start je vanaf camping Si-Es-An met één van de (app) rondwandelingen of fietstochten van Landschap Overijssel? Verlaat dan het campingterrein en begin een route bij dit bord (foto) bij wandelkeuzepunt A25 aan De Haar 7.

https://landschapoverijssel.nl/eropuit/routes (Routes Landschap Overijssel)

12

Geschiedenis Reestkerk

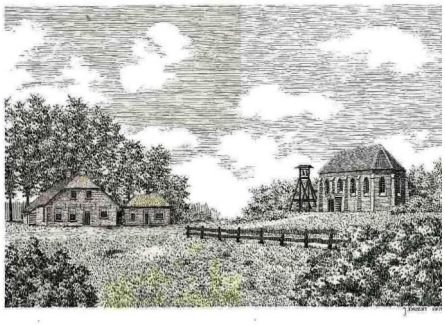

Geschiedenis Reestkerk

De kerk van het buurtschap (gehucht, streekdorp) Avereest kent een lange geschiedenis. Het is in de 12e eeuw ontstaan op een hoge zandrug door ontginningen van de woeste gronden langs het grensriviertje de Reest. Tegenwoordig hoort het buurtschap Oud Avereest bij de gemeente Hardenberg. Foto's: HVA.

Boer en dominee

Rond 1800 stond er een klokkenstoel naast het houten kerkje. Het kwam in de 19e eeuw in verval en rond 1851 was er nieuwbouw op de huidige plek. De Reestkerk van nu kreeg in 1852 een torentje. Het kerkorgel kwam later, in 1866. De boer van De Weeme, nu De Wheem, was toen tevens de dominee.

De Reestkamer

In 2015 is de Reestkerk grondig gerestaureerd en uitgebreid met de Reestkamer. Nu functioneert het gebouw niet alleen als kerk, maar ook als cultureel centrum waar o.a. concerten worden gegeven. In de Reestkamer zijn (alleen op zondag) wisselende exposities te zien. Meer lezen, open de link.

https://reestkerk.nl/ (Huidige Reestkerk)

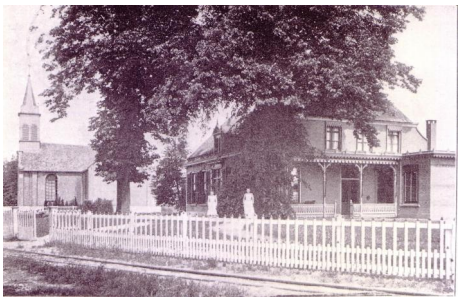

13

Geschiedenis De Wheem

Toen: De Weeme

Toen monniken het kerkje in Oud Avereest stichtten, kreeg de pastoor een boerderij met grond erbij. Dit erf werd 'De Weeme' genoemd. In de 18e/19de eeuw was De Weeme in gebruik als boerderij en herberg. Op zondag werden hier na kerktijd de laatste nieuwtjes uitgewisseld in de gelagkamer.

Nu: De Wheem

Sinds het jaar 1979 is Landschap Overijssel de beheerder van de monumentale boerderij (De Weeme) De Wheem. Dit boerderijtype is een zogeheten 'Hallenhuis'. Wanneer De Wheem geopend is, bekijk ook even de constructie van de gebinten, de gelagkamer van toen en de toga van de dominee in 't opkamertje.

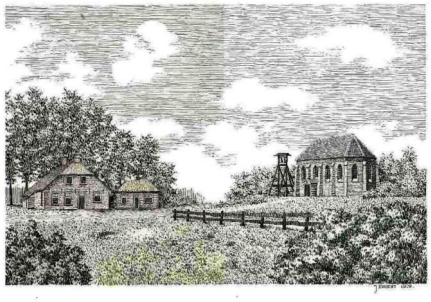

OUD AVEREEST OMSTREEKS 1900

https://www.landschapoverijssel.nl/gebieden/de-wheem (Bezoekerscentrum De Wheem)

Betekenis levensboom

Sta even stil bij de 'levensboom' boven de voordeuren, o.a. buurtschap.Oud Avereest. Zie je verschil? De witte boom (gietijzer), heeft een symbolische functie. Met zijn wortels in de bodem en takken gericht naar boven, kan hij worden gezien als een verbinding tussen hemel en aarde; het geeft geluk.

Welkom in het Reestdal

Welkom in het Reestdal

Op de grens van Overijssel en Drenthe ligt het Reestdal. Een eeuwenoud kleinschalig landschap met bos, heide, hooilanden en oude (keuter-/heren) boerderijen met een interessante geschiedenis. De Reest slingert, merendeels in haar oorspronkelijke vorm tussen Dedemsvaart en Meppel, door het landschap.

https://landschapoverijssel.nl/reestdal (Een rijke historie)

Natuurbeheer

Een groot deel van deze route gaat over terrein van Landschap Overijssel. Al 90 jaar beschermen, ontwikkelen en beheren wij de bijzondere natuur en het streekeigen landschap. Het natuurbeheer in het Overijsselse & Drentse Reestdal gebeurt in nauw overleg met de Natuurwerkgroep de Reest.

https://hetreestdal.nl/ (Diversiteit in het Reestdal)

Streekeigen

In het Reestdal werken wij o.a. aan herstel van natuurlijke bosranden. Ook zijn er plekken waar we het bos gefaseerd uitdunnen en nieuwe streekeigen struiken aanplanten, zoals meidoorn, sleedoorn en Gelderse roos. En we zorgen ervoor dat de hooilandjes direct langs de Reest behouden blijven.

https://www.landschapoverijssel.nl/wat-we-doen-en-waarom/dossiers/natuurbeheer (Meer over het natuurbehoud)

Dekzandlandschap & waterbeheer

Tweede helft twintigste eeuw: de natte, lagere gronden van het dekzandlandschap werden in deze periode flink verbeterd met ruilverkavelingen. Hiermee werden de agrarische productieomstandigheden geoptimaliseerd door de percelen van boeren bijeen te brengen en de waterbeheersing te verbeteren.

https://landschapoverijssel.nl/kennis/landschap/dekzandlandschap (Dekzandlandschap (link))

Natuurlijke klimaatbuffers

Het toekomstige natuurbeheer heeft ook onze grote aandacht. Verschillende natuurorganisaties in Nederland pleiten voor het aanbrengen van natuurlijke 'klimaatbuffers' om ons landschap klimaatbestendig te maken. 'Klimaatbuffers' zijn gebieden waar de natuurlijke processen de ruimte krijgen.

https://www.klimaatbuffers.nl/projecten/beekdal-van-de-reest-fase-1 (Project beekdal, fase 1)

15

Voormalige trambaan

Aanleg trambaan in 1886

Ja heus, vroeger reed hier een tram. In 1884 vroeg J.D. Ruys een vergunning aan bij de provincie Overijssel voor de aanleg en exploitatie van een stoomtramlijn langs het kanaal de Dedemsvaart, van Hasselt naar de Overijsselse Vecht bij Gramsbergen. In 1886 was de eerste DSM tramlijn gereed.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/tweede-wereldoorlog/met-de-stoomtram/ (Lees meer over de DSM)

Trambaan ter ziele in 1948

Vanaf 1924 begon de DSM met het inzetten van bussen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam het personenvervoer per stoomtram weer op gang, maar dat was een tijdelijke opleving. Uiteindelijk sloot DSM (Dedemsvaartse Stoomtram Maatschappij) in 1948. (Archieffoto's Hist. Ver. Avereest (HVA).

16

Lutten-Oever

Lutten-Oever

Langs de Reest liggen talrijke gehuchten en nederzettingen. Ten noorden van Den Westerhuis is Lutten-Oever zo’n gehucht. Aan de linkerkant van de weg liggen de boerderijen in een mooie, bosrijke omgeving. Toen: in de voortuin staat vaak een beuk die de boerderijbewoners 'status' gaven.

Achter de boerderijen (Heuveltjesbos) is in het landschap nog de voormalige trambaan te herkennen die Balkbrug met de Wijk en Meppel verbond. Op de foto de trambaan DSM (Dedemsvaartse Stoomtram Maatschappij) over de weg Oud Avereest richting buur(t)schap Bloemberg - dorp de Wijk - stad Meppel.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/tweede-wereldoorlog/met-de-stoomtram/ (Met de DSM stoomtram naar...)

Aan de rechterkant van de weg liggen de gronden van 'Het Reestdal'. Deze zijn in de loop der tijd als onderdeel van de EHS vrijwel allemaal verworven door Landschap Overijssel. Foto: Oogstdag achter boerderij De Wheem, het bezoekerscentrum van Landschap Overijssel in Oud Avereest.

https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/beheeradvies-reestdal.afa647.pdf (Beheeradvies EHS: klik op link)

Langs de weg zijn de gronden nog middelhoog en in gebruik als weiland en bouwland. Achter de zandrug met de bouwlanden liggen de smalle Reestgronden die in natte perioden overstroomd worden door het Reestwater. Hier komen fraaie dotterbloemhooilanden voor.

https://hetreestdal.nl/?p=3953 (Dotterbloemen houden van kwel)

Aan de overzijde van de Reest ligt het eigendom van Het Drentse Landschap. Samen zorgen deze Landschappen ervoor dat dit grensgebied zijn landschappelijke en ecologische waarde behoudt. Lees meer (open de link) over over het verschil 'heggen & hagen' en haar ecologische waarde in het landschap.

https://landschapoverijssel.nl/erfgoed/heggen-en-hagen (Heg of haag? Klik op de link)

17

Het Reestdal op z'n smalst

Bloeiende hooilanden

Sta even stil op de grensbrug tussen Overijssel en Drenthe! Tussen twee wegen meandert de kabbelende, sterk meanderende hoogveenbeek de Reest door de zogeheten (natte) hooilanden. In het voorjaar een tapijt van bloeiende gele dotterbloemen richting de buurtschappen Pieperij en De Stapel (Dr).

https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/videos/597634 (Vroege Vogels: video Reestdal)

De Stapel: Ommetje 't Ende

Dit authentiek natuurgebied ook eens per voet beleven? Bekijk de mogelijkheden op het Drentse wandelnetwerkbord bij tegenover Restaurant Poortman. Het Drentse Landschap laat de wandelaar, d.m.v. een markering (houten paal met paarse kop) 'Het Reestdal' ontdekken tijdens een kort ommetje.

https://www.drentslandschap.nl/wp-content/uploads/2015/09/Ende-Reestdal.pdf (Ommetje 't Ende (open link))

18

Buurtschap Bloemberg

Historie Bloemberg

Vanaf de 10e eeuw kwam het gebied rond Fort in handen van de bisschop van Utrecht. In de 14e eeuw kwam er meer belangstelling voor het gebied ten zuidwesten van Zuidwolde. Omstreeks 1708 werd het buurtschap Bazuin van moedermarke Drogt afgescheiden.

De markegronden van Bloemberg werden opgedeeld in Bloemberg, Pieperij en

Rabbinge. Begin 19e eeuw werd vanuit Veeningen begonnen met de afgraving van het veen. Bron: Wandelgids Fort, uitgave Streekbelang Fort e.o.

http://hetreestdal.nl/?p=6312 (Oudste boerderij Bloemberg)

Tramlijn Balkbrug-Meppel

De moeder van de eigenaar van café Poortman is op deze plaats geboren en getogen. In haar jeugd was er nog de tram, waar nu het fietspad ligt. Die leverde veel klanten op; mensen uit Fort stapten bijvoorbeeld hier op. 'Moeder vertelde wel', zegt (wijlen) Ria Donker, 'dat ze als kinder meeliften'.

Bron: Een gedeelte uit 't Olde Karspel', kwartaalblad van de Hist. Ver. De Wijk-Koekange, en in Mandielig van de oudheidkamer Zuidwolde. Naar aanleiding van het 100 jarig bestaan van Café Poortman in het jaar 2000.

https://historiedewijkkoekange.nl/ (Hist. Ver. De Wijk-Koekange)

Restaurant Poortman

Restaurant Poortman: voor koffie, thee, lunch of diner. Je eigen wandelroute uitstippelen? Bekijk het informatiebord knooppunt 50 van het wandelnetwerk en maak je eigen rondwandeling door de provincie Drenthe.

https://www.cafe-restaurantpoortman.nl/ (Café-Restaurant Poortman)

Beheerboerderij 'De Pieperij'

Wat is een 'potstal'?

Op beheerboerderij De Pieperij worden Limousin-runderen ingezet bij het beheer van de natuurgebieden. Zij dragen bij aan herstel en behoud van het oude cultuurlandschap in het dal van de Reest. 's Zomers graast het vee op de weilanden en hooilanden.

De eeuwenoude kringloop...

In de winter staan de koeien in de potstal op stro, afkomstig van de akkers. De stalmest wordt verdeeld over de essen waarop graan wordt verbouwd. Het graan wordt in de winter, samen met hooi afkomstig van de beekdalen, gevoerd aan het vee: een eeuwenoude kringloop van voedingsstoffen.

https://www.geheugenvandrenthe.nl/potstal (Potstal in Drenthe (open link))

In de zomermaanden grazen de vleeskoeien van Het Drentse Landschap op de weidegronden in het natuurgebied Takkenhoogte en de buurtschap Rabbinge. Bij beheerboerderij de Pieperij wordt ook vlees verkocht van het Drents Landschap. Op elke eerste zaterdag van de maand kraampjes op het erf.

https://www.drentslandschap.nl/vlees-van-het-landschap (Vlees van het landschap (link))

Zomers Rustpunt in kapschuur

In de kapschuur is een zogeheten Rustpunt (selfservice, prijslijst aanwezig) met een zomers terras op het boerenerf. Geopend vanaf april tot 1 oktober. Open de link.

https://www.rustpunt.nu/poi/?p_id=2901 (Boerderijrustpunt Pieperij)

Top Takkenhoogte

Top Takkenhoogte

Op de top van Kijkheuvel Takkenhoogte word je beloond met een prachtig uitzicht over het natuurgebied Takkenhoogte / Meeuwenveen. Zo kun je de zwaluwwand zien als je naar rechts kijkt richting het woonhuis.

De grazers op de Takkenhoogte

Stichting Het Drentse Landschap zet voor het beheer van grote natuurgebieden grazers in, waaronder Schotse Hooglanders. Tijdens een rondwandeling in de zomermaanden, kun je ze ontmoeten op de Takkenhoogte. Houd voldoende afstand, vooral als ze kleine kalfjes hebben.

http://www.drentslandschap.nl/natuurgebied/takkenhoogte (Natuurbeheer Drents Landschap)

De naam Takkenhoogte

Op het informatiebord bij parkeerplaats Takkenhoogte lees je alles over deze omgeving. Zo ook over de naam 'Takkenhoogte', één van de vele 'mysteries' van het Reestdal. Benieuwd naar de andere mysteries? Open de link en...

https://www.cultureeldewolden.nl/het-verhaal-van-de-wolden/verhalen-uit-de-wolden/803430_de-juffers-van-dickninge (Lees snel verder...)

21

Heidereservaat Nolde

Het Nolderveld toen

Zo'n duizend jaar geleden was het Reestdal een gebied met grote veenmoerassen en dichte broekbossen. Wie goed speurt kan nog een aantal 'horsten' (zandkoppen) ontdekken. Rond 12e eeuw kwamen boeren uit het noorden naar dit gebied, op zoek naar een betere toekomst. Foto: zogeheten broekbos.

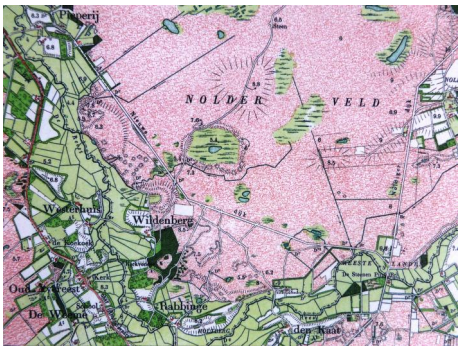

https://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/veenlandschap (Geologie van Nederland)

Het Nolderveld nu

Het is niet voor te stellen dat het Nolderveld van toen, nu een groot omheind heidereservaat is. In het laagland liggen de voor Nederland zo kenmerkende veenweidegebieden, het decor voor weidevogels en de veenmol. Een opmerkelijke krekel. Open de link.

https://www.natuurpunt.be/nieuws/wie-vindt-de-mysterieuze-veenmol (Wat is een veenmol?)

Rustpunt Achter 't Koeienpad

Rustpunt en B&B 'Achter 't Koeienpad', op het erf van het gelijknamige SVR Boerderijcamping is het gehele jaar geopend. Toiletgebruik volg het bordje.

https://www.drenthe.nl/locaties/1888458275/boerderijcamping-achter-t-koeienpad (Rustpunt & Boerderijcamping)

22

Waterberging & Hooilanden

Wat is een waterberging?

Je komt over een stuw en een zogenaamde afwateringssloot. Dit soort sloten zijn belangrijk voor de waterbeheersing bij de weilanden langs de wegen in het Reestdal. Nu zie je jong aangeplant bos, maar voor 2011 graasden hier nog de Limousinrunderen van Het Drentse Landschap.

De natte hooilanden

De hooilanden waren in het verleden belangrijk voor de gemeenschap. In de late middeleeuwen zijn de meeste hooilanden privébezit geworden, veel eerder dan de zogenaamde 'meenten' (gemeenschappelijke weilanden). Tegenwoordig worden de hooilanden beheerd door het Drentse en Overijsselse Landschap.
https://landschapoverijssel.nl/kennis/landschap/beekdallandschap (Het Beekdallandschap)

23

Natuurreservaat Schrapveen

Planten als vertellers

Reservaat Schrapveen (kwetsbaar en niet toegankelijk) heeft vanwege haar moerassige hooilanden een grote natuurwaarde. De zeldzame planten vertellen stuk voor stuk iets over de plek waar ze groeien en worden daarom nauwlettend gevolgd door de beheerder Het Drentse Landschap. Klik op de link.

https://hetreestdal.nl/?p=4672 (Leestekens van het landschap)

Moeraskartelblad

In het Reestdal groeit een bijzondere plant die het gemis van de orchidee ruimschoots compenseert: 'Moeraskartelblad' (onderste foto: archief HDL). Deze plant bloeit in het voorjaar en houdt van de drassige, matig voedselarme grond van reservaat Schrapveen.

https://www.floravannederland.nl/planten/moeraskartelblad (Moeraskartelblad op video)

Rustpunt 'Atelier de Klomp'

Paardelanden 15 (Dr): ‘De Klomp’ biedt meer dan alleen een atelier of bed en breakfast. Vanaf april t/m oktober is ook het Rustpunt (selfservice met prijslijst) geopend.

https://www.atelierdeklomp.nl/ (Rustpunt en B&B de Klomp)

Landgoed Bijenberg & beheer

Kapelletje voor rustzoekers

Een moment tot verstilling; dat vind je na het draaihek tot het privéterrein landgoed Bijenberg. Loop over het graspad richting een hoekige boombank, het kapelletje en watertjes. Alleen in dit gedeelte mag je kort pauzeren in hun grote natuurtuin.

https://www.debijenberg.nl/ (Overnachten op De Bijenberg)

Beheer natuurlijke bosranden

Buurtschap Noord Stegeren, een pareltje in het Reestdal. Recht tegenover de toegang tot het kapelletje op het landgoed Bijenberg beheert Landschap Overijssel de natuurlijke bosranden en het open terrein. Met een beetje geluk, kun je naast de ooievaars, ook wild spotten.

https://landschapoverijssel.nl/reestdal (Beheer Landschap Overijssel)

Begraafplaats Achterveld

Begraafplaats Achterveld

In 1907 was de voltooiing van deze rustplaats op twee percelen in het Achterveld. Het lijkenhuisje is ontworpen door de Dedemsvaartse architect Karel Adrianus Hakkert in de trant van 't gebouwtje op het kerkhof van Oud-Avereest. Toegangshek 1907: Zwolse ijzergieterij Wispelweij & Co. Foto: HVA.

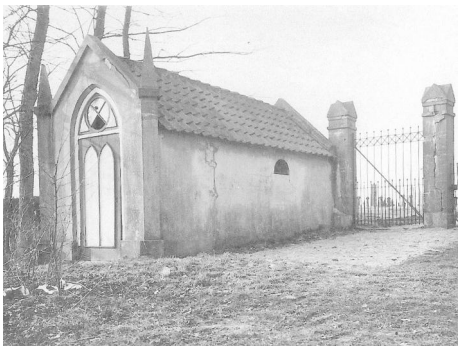

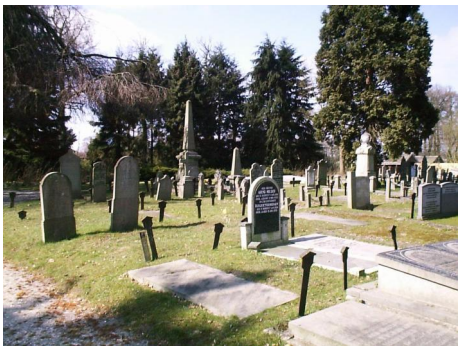

Oude grafzerken

In de oudste grafzerken in het Achterveld valt vooral de grote groep Groninger boeren op die aan het eind van de negentiende eeuw naar de vruchtbare dalgronden rond Dedemsvaart trokken om een bestaan op te bouwen. Een monumentale beukenlaan vormt, samen met 't gietijzeren hek, dé entree rustplaats.

https://www.bonmama.nl/avbegrs.php
(Grafstenen hist. begraafplaats)

Gemeentelijk monument

De paden vormen een stelsel van rechthoekige lijnen. De begraafplaats met het lijkenhuisje is van algemeen belang vanwege de monumentale aanleg, de zeldzaamheid van het type gebouw en voormalige functie. Bonne Ruys van Kwekerij Moerheim leverde toen de beplanting. Bron: Monumenten gem. Hardenberg.

Geschiedenis Dedemsvaart

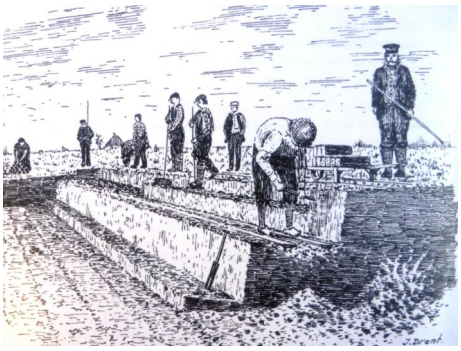

Geschiedenis Dedemsvaart, turf

In de omgeving van Dedemsvaart werd vroeger veel turf (gedroogd veen) gewonnen. De plaats is vernoemd naar Baron Van Dedem die een gelijknamig 40 km lang kanaal liet graven tussen Hasselt (Ov) en Ane (Dr).

https://www.hvavereest.nl/welkom/ (Nog meer geschiedenis (HVA))

Langs het kanaal ontstond tussen 1811 - 1820 een veenkolonie: het begin van het dorp Dedemsvaart. Dedemsvaart behoort tot de streek Avereest, waar ook Balkbrug en Oud Avereest bij horen. Sinds de gemeentelijke fusie van 2001 hoort Avereest bij de gemeente Hardenberg.

https://historischeprojecten.nl/geheugenvanhardenberg/ (Historie gemeentegrenzen)

Streekmuseum 'De Kalkovens'

In Nederland waren begin 19e eeuw op ruim 100 locaties schelpkalkovens in gebruik. Na WOII ging het slechter met de ovens. Belangrijkste oorzaak was de toenemende import van goedkopere kalk uit steengroeven en de opkomst van de cementindustrie. Tegenwoordig is de kalkoven in Dedemsvaart een museum.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Kalkoven (Kalkovens in Nederland)

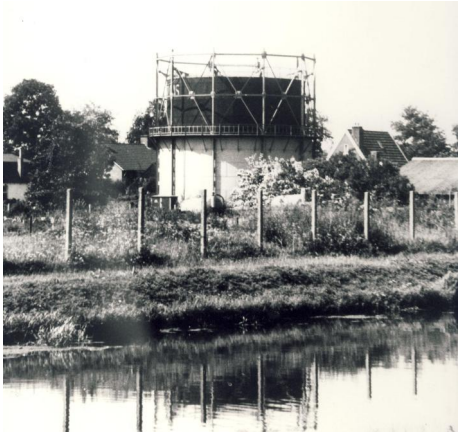

Telescopische Gashouder

De gashouder van Dedemsvaart, een zogenaamde natte telescopische gashouder, werd in 1932 gebouwd en deed dienst tot 1987. Gashouders zijn reservoirs waarin gas werd opgeslagen om later naar particulieren en bedrijven te worden getransporteerd. De gashouder is nu het Vestzaktheater.

https://gashouder-dedemsvaart.nl/ (Gashouder Podium Dedemsvaart)

Routes Landschap Overijssel

2018: Ter gelegenheid van het 200 jarig bestaan van de gemeente Avereest werd er door een gelegenheidsgroep twee HVA routes tussen Oud Avereest en Ommerschans in de gemeente Hardenberg door Landschap Overijssel gepubliceerd. Link: kies één van de routes die starten bij het bezoekerscentrum De Wheem

https://landschapoverijssel.nl/eropuit/routes (Routes Landschap Overijssel)

https://landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem (Bezoekerscentrum De Wheem)

Sint Vitus kerk

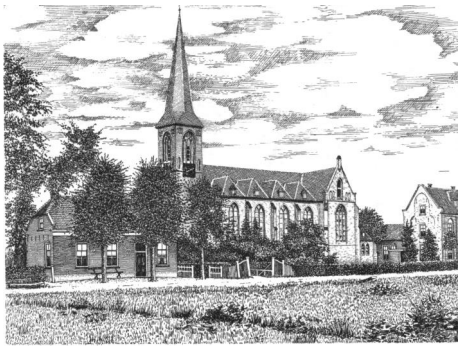

RK kerk Sint Vitus

1820: De houten kerk werd in 1875 vervangen door een stenen. Architect Alfred Tepe. 1928: kerk uitgebreid met het huidige voorgedeelte In de kerk, boven het balkon, bevindt zich een Maarschalkerweerdorgel (1881); in 2015 volledig gerestaureerd. De RK kerk is merendeels geopend.

https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/kerken/op-zoek-naar-sint-vitus/ (Op zoek naar Sint Vitus)

Maarschalkerweerd orgel

Orgelmaker Michaël Maarschalkerweerd (in 1915 overleden) speelde een grote rol in de Nederlandse orgelbouw rond 1900. Onder de naam Maarschalkerweerd & Zoon werden kwalitatief hoogwaardige orgels gemaakt, merendeels voor katholieke opdrachtgevers, waaronder ook de RK Sint Vituskerk.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_Maarschalkerweerd (Orgelmaker Maarschalkerweerd)

Het Angelus kleppen

De Angelusklok, die in de toren van de Sint Vitus kerk op 19 september werd opgehangen, is in 1936 door klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts gegoten voor de Koptische kerk in De Haag. De klok draagt het opschrift Jacobus. De Angelusklok wordt in diverse plaatsen gebruikt, nu dus ook in Dedemsvaart.

https://www.hetkatholiekegeloof.nl/sub/het-luiden-van-het-angelus/ (Het luiden van het Angelus)

Begraafplaats RK kerk

Op deze begraafplaats zijn ruim 800 namen te vinden op de grafstenen. De oudst bewaarde grafsteen is van de eerste pastoor van de kerk, B.L. Nieuwentap, en dateert uit 1841. Bij de ingang bevinden zich twee oorlogsgraven. Zie link.

https://oorlogsgravenstichting.nl/ (Oorlogsgraven Stichting)